

8698

PLOGUT DEL CEL

COMEDIA EN UN ACTE Y EN VERS

PER

Felip Pirozzini y Marti

*El Teatro ha de ser la escuela
de las buenas costumbres.*

BARCELONA

IMPRENTA DE «LA RENAIXENSA»

18 carrer de la Porta-Ferrissa 18.

1877

2

t

A J. Luis Góngora
en bona memoria de l'amic
tat que li professava l'Autos.

PLOGUT DEL CEL

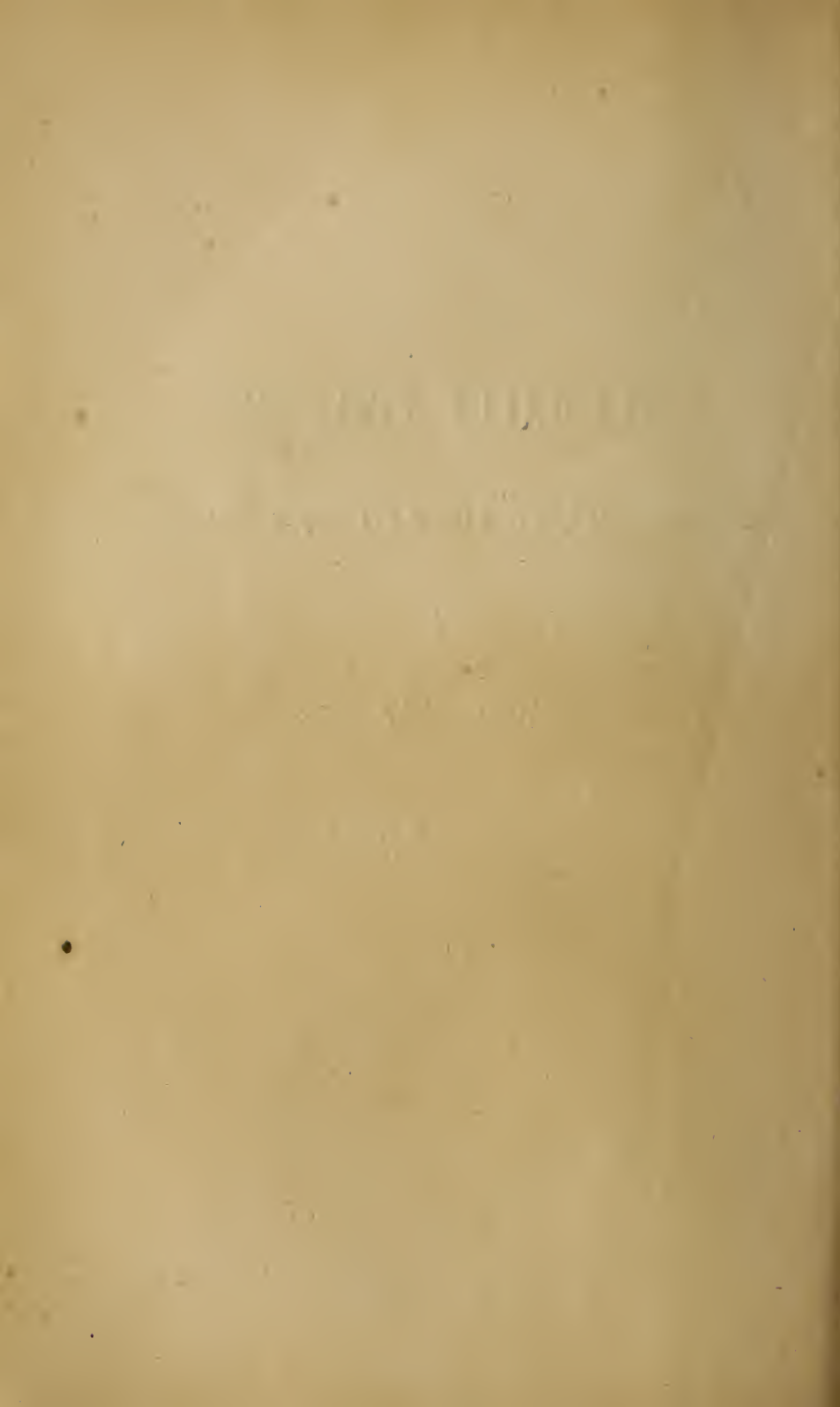

PLOGUT DEL CEL
COMEDIA EN UN ACTE Y EN VERS

PER

Felip Pirozzini y Martí

*El Teatro ha de ser la escuela
de las buenas costumbres.*

PARER DEL JURAT

DEL CERTÁMEN DE LA MISTERIOSA

«A un argument ben pensat reuneix una sèrie d' escenes còmiques ben escrites y tipos dibuxats ab una ploma bastant desexida. Més hauria obtingut, si no l' hagués perjudicada la cczageració d' algun dels tipos en determinades escenes y 'l traspasar en altres límits de lo cómic, assaynetant un xich massa certes situacions.»

REPARTIMENT

EMILIA.	38 anys.
D. PERE.	48 »
ENRICH.	30 »
MIQUEL.	27 »
ARCÍS.	criat.

L' acció te lloch en Barcelona, á casa de D. Pere y en la època actual.

PLOGUT DEL CEL

ACTE UNICH

S'ha molt ben amoblada; porta als costats y al fons. A la dreta, un tocador ab mirall gran de cara al públich. A la esquerra y del meteix modo que 'l tocador, una calaixera y demunt d' ella una escaparata, candelabres de plata, floreros, etc. En primer terme y á la dreta, un sofà; á la esquerra, primer terme, una taula-escriptori, ab tintorones, llibres de comers, papers, etc.

ESCENA PRIMERA

D. PERE y MIQUEL, sentats.

D. PERE. Puix que avuy en la familia,
si Deu ho vol, tens d' entrar,
Miquel, te vull explicar
lo caràcter de l' Emilia.
Te un defecte...

MIQUEL. ¿Un no més?
¡Qui es que no hi está subjecte
en aquest mon!..

PERE. Te un defecte

- que sobre-surt als demés!
 Que no es noya tothom sab,
 puix que s' acosta als quaranta.
- MIQUEL. Açó si que no m' espanta:
 tindrà més sentat lo cap.
- PERE. Es que son cap se trastorna
 per no res...
- MIQUEL. Si aixis la pintas...
- PERE. Es tant llauger, com les cintes
 ab que sos cabells adorna.
- MIQUEL. ¿No exageras?
- PERE. No exagero.
 Mes no es aixó lo pitjó'.
- MIQUEL. ¿No es lo defecte aquest?
- PERE. No.
- MIQUEL. Donchs digas qu' ab ansia espero.
- PERE. (*ab misteri*) ¿Fa versos... qu' es un trastorn!
- MIQUEL. Ab açó encara m' animas:
 podrá distreure ab ses rimes
 als malalts qu' esperen torn.
- PERE. No estranyis que d' ella 't parli
 d' una manera tan dura;
 ¡jo sé, per mala ventura,
 lo qu' he tingut d' aguantarli!
 Per son geni endemoniat
 he ofegat mes afeccions,
 y per no tenir rahons
 á casa, solté' he quedat.
 Es sens fi lo que he sofert
 aguantant ses porrerías...
 ¡ay, Miquel; t' escruixirias
 si veyes mon cor obert!
 Los dijous durla á passeig,
 durla al teatre 'l diumenjé;

qu' ara pels versos no menja,
 qu' ara açó li fa basqueig,
 ó qu' ara 't surt demanant
 que vol una cosa estranya;
 ¡y quant no te la migranya,
 te algun altre botavant!
 De comprá' un llas ó un vestit
 la ocasió may escatima...

*(Pausa durant la qual D. Pere mira l' efecte que produ-
 heix á Miquel lo que acaba de dirli y vehent la indife-
 rencia y resignació d' ell, diu ab llástima y apart.)*

—¡Pobre xicot; quant l' estima
 que encara no s' ha desdit!—
 La més mínima falteta *(á Miquel.)*

que li observas, la veu aças:
 ¡no 't deixes posar les calces;
 pórtali la renda estreta!
 puix si affuixas un moment,
 de segur que t' entavana,
 perque, Miquel, ma germana
 te un carácter molt dolent!
 Y perque la conech molt,
 y per lo molt que t' estimo,
 pren mon concell; res de mimo,
 párlali poch y resolt!

MIQUEL. Ferma es ma resolució
 y perçó vaig demanarla;
 se que tindré d' aguantarla
 tinga defectes ó no.

(alsantse y apart)

—¡Així ho vol ma sort; paciència!
 á tot quant vinga, amen dich!—

PERE. *(alsantse també y apart)*

—Uff!! jo ja he complert; ja estich
 descarregat de consciència!

ESCENA II

Dits y EMILIA.

(*Per la dreta. Vesteix ab molta elegancia y afectació.
Parla ab tó romántich, pero no massa.*)

EMILIA. Miquelet! (dantli la ma)

MIQUEL. Tan de matí?

EMILIA. Si lluny de tu no puch viure...

PERE. —Vaja; 'l sentirla fa riure (apart alterat)
ó de ràbia fa morir!—

MIQUEL. S' ha dormit be?

EMILIA. Regular...

¡Oh! quins somnis he tingut!

MIQUEL. ¿Alegres?

(*Tot lo que diu en esta escena D. Pere, te de ferho ab
certa ironía y ab tó un poch sech, sens esser ofensible.*)

PERE. Sí, haurán sigut
de vigilia de casar!

EMILIA. En ferirme tens capritxo,
mes prenc com á profecía
de ma ditxa, ta ironía.

PERE. Emilia, es lo que t' desitjo.

EMILIA. ¿T' apar si m' escau, Miquel,
aquesta monya de rissos?

MIQUEL. Molt....

PERE. Ni que fossen postissos.....

MIQUEL. Semblas un ángel del cel!

EMILIA. (*com ruborissantse y tapantse la cara ab lo vano*)
¡De la vergonya les tintes

deuhen pintarse en ma cara!

PERE. No, germana; 'l qu' es per ara
sols s' hi pinta l' que tu t' pintas.

- EMILIA. Be! de tu ¿qui 'n pot fer cás?
 Sempre has estat un surrut.....
- D. PERE. (*alçant la veu y enfadat*)
 Emilia, jo l' qu' he sigut.....
- MIQUEL. (*calmantlo*) ¡Pere!
- PERE. (*calmat de repent*) Un beneyt del cabás!
 De massa mimada t' queixas.....
- EMILIA. ¡Jo mimada! ¿Ho sents Miquel?
 Si m' has tingut sempre, cruél,
 com una monja, entre reixes!
- MIQUEL. Emilia, per' mor de Deu;
 motiu no tens per di' açó.....
- EMILIA. Que li dongues la rahó
 no estranyo; es defecte teu.
- MIQUEL. ¿En di' açó un defecte veus?
- EMILIA. En est mon no som perfectes.....
- PERE. A propósit de defectes:
 li he fet l' historia dels teus.
- EMILIA. Exagerantlos.....
- PERE. Ni així.
- EMILIA. Com qu' així ferho acostumas....
 Ay, germá, y lo que m' abrumas
 ab ta llengua d' escorpí!
- PERE. Emilia.....
- EMILIA. Tu de ferirme
 no deixas perdre ocasió:
 si no fos perque m' tens pó'
 'ribarias á aburrirme.
 Basta que un desig apunti
 perque fassis lo contrari.
- PERE. (*ab sorna*) ¡Oh; so molt estrafalari;
 mes no falta ab qui m' ajunti.
- EMILIA. (*estallant d' ira y esbullantse la monya sens
 volerho*)

- ¡Açó es lo que m' te alterada,
aquesta poca vergonya!
- PERE. Dona, ten conte ab la monya,
tota l' has escabellada!
Açó te l' ser llarch de dits.
- EMILIA. *(corrent al mirall y arreglantse)*
¿L' he esbullada molt? ¡Ay, trista
de mí, com yaig!.....

ESCENA III

Los mateixos, Arcís, del foro.

*(Entra ab una panera, ahont hi haurán vestits de senyora
y entre ells, molt visible, un de blanch guarnit de flors.)*

ARCÍS. La modista

li ha portat aquests vestits.

EMILIA. Entrals al meu quarto, Arcís,
que miraré com estan.

*(Mentres Arcís entra 'ls vestits per la dreta, Miquel pren
lo barret.)*

MIQUEL. Y jo sortiré un instant
per un assumpto precís.

EMILIA. *(fent la noya)* M' ha dit m' amiga Sofía,
que d' açó sab molt la moda,
que 'ls nuvis en jorn de boda
no s' veuhen en tot lo dia.

MIQUEL. Si es la costum ferho aixis
á ella no vull faltar.....

Fins á l' hora de casar. *(despedintse)*

EMILIA. *(ab afectació)* Fins que t' puga da' 'l dolç sí!

PERE. Mes jo qu' aquí 't necessito
per firmá' un cert document,

- á tornar dintre un moment
 en nom de la lley t' invito.
 MIQUEL. Essent així, sols m' aparto
 per molt poch rato d' aquí..... (Se 'n va.)
 PERE. Si vols la costum segui',
 quan torne, t'ancat al quarto.

ESCENA IV

EMILIA, D. PERE.

(Aquest s' assenta devant del escriptori. Emilia al sofà.)

- PERE. ¡Pobre noy! no se perquè
 tinch ficada aquí l' idea
 que ve á ser, en lloch de nuvi,
 una víctima ignocenta
 sacrificada al capritxo
 de ton cap llauger; y al veure
 sa resignació, fins penso
 si será una penitencia
 d' algun gros pecat comès
 en la seua juvenesa.
 EMILIA. Vaig creyent que ta ironía
 es sols filla de l' enveja.
 PERE. Poch me coneixes, germana,
 si 'l que dius ara, tu pensas.
 A pesar de tos defectes
 —que son molts, entre parèntesis.—
 y d' haverme ocasionat
 molts disgustos y més penes;
 t' estimo, y he fet per tu
 lo que encara ta consciencia
 y ton poch enteniment

no t' han consellat que fesses.
Jo, primer que consentir
que ab en Miquel te casesses,
vaig informarme y mirar
si era noy de bones prendes;
si duya bona conducta,
de quina familia era,
si tenia cap parent
y si tenia carrera.
Y aixis es com vaig saber
qu' en Miquelet era metje,
si be no tenia 'l títol
per faltarli les pessetes
que costa. Com era honrat,
y lo bo y honrat me peta,
desseguít vaig consentir
en que fosses sa promesa;
y si no perdo ocasió
de fe' observar tos defectes,
es perque un cop coneguts,
si ell demá busca una queixa,
no podrá dir que jo avans
no 'ls hi havia fet coneixer;
y si tu en ell veus fredor
y hasta alguna indiferencia,
pots deixar-lo en nom de Deu
y ser felis sent soltera.
Per altra part, ell á mí
m' inspira un estrany afecte;
sobre tot per cert misteri
que no entench y que 'm molesta,
perque crech que sacrifica
joventut, amor, afectes;
y tinch por que un cop casats

repari ell que ja ets vella
 y't fassi anar pels racons,
 mentres ell se divertesca.
 En cambi tu, sens pensar,
 sens mirá' á qui entrega feyas
 de ton cor y benestar,
 de ta ditxa y de tes penes,
 te vares posá' á estimarlo
 sens ni may pendret la pena
 de dirme: «Ves, Pere, informat
 si pot entrá' en parentela...»

EMILIA.

¡Ay! tu may has estimat:
 ¿no sabs que l' amor no pensa?

PERE.

Bé; açó vesho á contar á ell
 qu' á mi no m' ho farás creure!
 Lo que tu sents no es amor,
 es por de quedar soltera.
 Dispensa; só molt cla', Emilia...

EMILIA.

Ja ho he dit; açó es enveja...

PERE.

Es que mellor que germá,
 so la veu de ta consciencia!
 Es que ja veig que la pau
 del matrimoni se trenca,
 y hauré de sofrir llavors
 moltes més impertinencies.
 Es que ja m' apar sentir
 ta veu plorosa en ma orella
 que 'm crida: «Pere, en Miquel
 ja no m' estima, ja 'm deixa;
 fa tants dies que no 'l veig
 y que al meu quarto no entra...»
 Y jo ple de bona fe
 que vaig y li dich me sembla:
 «¿Miquel, per qué fas açó?»

y qu'ell ab sorna 'm contesta:
 «Perque 'l color de son llabi
 no es la sanch qui 'l transparenta,
 sino 'l potet de la opiata
 que en son tocador conserva.
 Que les roses de ses galtes
 qu' al mirar semblan tan fresques
 y la blancura del front,
 al carmí y blanquet se deuen.
 Que de qui son, ni ella ho sab
 los rulls de sa cabellera:
 ¡Si tot açó no era seu,
 perque avans ella no ho deya!
 ¡Perque volgué semblar jove,
 havent ja arribat á vella!»
 Com que temo açó, així 't parlo.

EMILIA.

Pere, tu no tens consciencia!

PERE.

Prou, Emilia; y perque 'n tinch
te parlo d' esta manera.

Perçó no 'm penso que siga
 en esta questió profeta,
 y no ho penso, perque sé
 que en Miquel es bon subjecte...

EMILIA.

Be, Pere; tu á mi 'm voldrias...

PERE.

Gota pintada y més seria!

EMILIA.

O parlant més clar, que fos
una encantada, una bleada!

PERE.

Aquests ayres de romántica
 y aquest parlar de comedia,
 ja no son per tu, germana,
 que fa anys que passas dels trenta.

EMILIA.

Treume 'l batisme á la porta
 ó publica 'l ab trompetes...
 ¡No conta 'ls anys lo qui estima,

- si vol estimar de veres!
- PERE. Alguna vegada, Emilia,
no 's contan y es porque 's restan!
Es açó lo que m' espanta:
qu' ell busque la diferencial!
- EMILIA. Que m' estima jo no dubto
y que l' estimo estich certa:
¡per á dos cors que s' estimen
no hi valen anys ni riqueses!
- PERE. Just! Açó ja ho has llegit
de segú' en una novel·la...
Y per cert qu' en Miquelet
á esserne hèroe molt se presta;
jove, estudiós, bo y honrat,
víctima de... aquí s' perden
totes les indagacions.
No s' esplica sa pobresa
repentina. Es lo misteri
que jo t' deya que l' rodeja.
Sa mare una santa dona;
son pare, un galant subjecte;
vivian decentament
y van donarli carrera;
quant tot plegat, mort son pare
aquest' última epidemia,
y l' xicot se queda pobre
sense que ..

ESCENA V

Dits, Arcís.

ARCÍS. (*dantli una targeta*) Aquesta targeta.PERE. (*llegint*) «Enrich. .» Ah! l' recomanat

del nostre cosí d' Amèrica...

Digas que passe endavant.

(Marxa Arcís pel foro)

EMILIA. Y jo, mentres parleu, Pere,
entro á probar-me 'ls vestits
y arreglá' algunes frioleres.

*(Emilia surt per la dreta. D. Pere s' alça y s' dirigeix al
foro per á rebre á Enrich.)*

ESCENA VI

D. PERE, ENRICH.

ENRICH. ¿D. Pere Camps?

PERE. Servidor
de vostè.

ENRICH. Gracies.

PERE. Cubreixes...

Deixe 'ls compliments á part;
aquí, com á casa seua.

ENRICH. Suposo qu' haurá rebut
carta del cosí d' Amèrica,
enterantlo...

PERE. Si, senyor.

Fa tres dies la vaig rebre
y per cert que no he complert
un cert encàrrech que m' feya...

ENRICH. ¿Lo dels sombreros?

PERE. Açó.

ENRICH. Y per cert li corren pressa;
es questió de temporada
y la ocasió no s' pot perdre.

PERE. Demá mateix miraré
de fe' aquesta diligència.

ENRICH. Fassèho, que la cosa urgeix,
segons jo vareig comprendre.

(Se treu de la butxaca una cartera, y d' ella alguns papers, qu' entrega á D. Pere. Est los examina, ne pren nota en los llibres y exten lo rebut.)

Mes açó no es lo que importa;
m' encarregá qu' estes lletres
posés á mans de vostè,
y les factures aquestes.

PERE. ¡Ah! ja; es lo saldo del ví
de la última remesa,
y l' *pico* que va quedar
de la partida de *duelas*...
Vaig á esténdreli l' rebut
de les factures y lletres.

ENRICH. Si es costum...

PERE. ¿No es comerciant
vostè?

ENRICH. No, senyor; só metje.

PERE. Ara sí que no ho entench!
¿Que no es D. Enrich Comerma
vostè?

ENRICH. Y molt servidor seu.

PERE. Gracies.—Donchs que ho era m'creya,
perque, com diu en la carta,
mon cosí, que vendre intenta
una partida de sucre...

ENRICH. Just; qu' es saldo d' una herencia
que vinch de cobrar...

PERE. Comprench!

Vege! y jo m' pensava qu' era...
¿Vostè ha anat á realisar?

- ENRICH. Tal fou ma primera idea:
 vendre tot lo que hi tenia,
 y havent realisat la herencia,
 altra volta torná' á Espanya,
 posar cotxe y fer de metje.
 Mes l' haver per una part
 passat lo vómit y serme
 ja lo clima inofensiu,
 y per altra part les pèrdues
 que tenia de sofrir
 ab motiu d' aquesta guerra
 que fa l lensar tanta sanch
 y destruheix tanta riquesa;
 m' han fet cambiar d' opinió
 y arrendar en lloch de vendre.
 Aixís es que, si á Deu plau,
 tant bon punt com enllestesca
 alguns assumptos d' aquí,
 m' entorno altra volta á Amèrica.
- PERE. Essent així, quan se n' torne,
 si no ha de esserli molestia,
 li daria algun encárrech
 pel cosí, y una carteta.
- ENRICH. Cap molestia, vol callar?
 ¡Molt al contrari, D. Pere!
- PERE. Gracies, gracies, ¿y que tal?
 es gayre vell, ó s' conserva;
 ja te com jo 'ls cabells blanchs,
 ó encara 'ls conserva negres?
- ENRICH. Es valent, fort com un brozo;
 no fa menjar gayre 'ls metjes.
- PERE. Y digui: pensa ab nosaltres?
- ENRICH. Molt, y ab una cosineta
 que 'm va dir qu' era la causa

de qu' ell se n' anés á Amèrica,
de resultes d' uns amors.....

PERE. Sí; ma germana.....

ENRICH. Y que s' deya.....

PERE. Emilia.

ENRICH. Sí.

PERE. Avuy se casa.

ENRICH. Celebro.....

ESCENA VII

Los mateixos, MIQUEL.

*(Entra distret; al veure á Enrich se deté y de prompte
levantse l' sombrero.)*

MIQUEL. ¿He anat depressa?

Dispensen!.....

ENRICH. *(Reconeixentlo y abrassantlo ab molta efussió.
Miquel lo mateix.)*

¡Miquel!

MIQUEL. ¡Enrich!

¿Tu aquí? ¿Ja has tornat d' Amèrica?

ENRICH. Ahir vareig arribar.....

PERE. Home; vostès se coneixen?

ENRICH. Y desde xichs.

PERE. ¡Ah! comprech.

Deuhen esser condeixebles.....

MIQUEL. Desde noys eram vehins
y havem fet junts la carrera.

PERE. Home aixís fora pecat
que al Senyor no l' convidessem.....

(á Enrich) Es lo nuvi.....

ENRICH. *(sorprés)* Com! te casas...?

(*á D. Pere*) Es dir que l' que vostè m' deya del casament era.....

PERE.

Just.

ENRICH. (*á Miquel lo qual fins al fi de la escena y la següent se mostrará neguitós y contrariat.*)

Ja tinch desitjos de veure la núvia.....

MIQUEL.

(*ap.*) ¡Hum!!

ENRICH.

Y contarli

les picardietes teues!

PERE.

Prompte complert son desig me sembla que podrá veure, puix no pot tardá' en venir. Al seu quarto fa estoneta qu' ha entrat á probá' uns vestits.....

ENRICH.

Puch esperar; no duch pressa.....

PERE.

Aquí ve.

MIQUEL.

(*apart*) Ay! me fa por lo seu carácter burleta.

ENRICH.

(*ap. á Miquel*) Noy, coneix que no has cambiat, veig que segueixes sent bestial!

(*alt*) Deu ser guapa, eh?

MIQUEL. (*ap.*)

Jo suo!

ENRICH.

A veure com m' hi presentas!....

ESCENA VIII

Dits y EMILIA.

EMILIA. (*saludant ab molta coqueteria y afectació.*)

¡Oh, senyors.....

MIQUEL.

Valor!

(*presentant á Enrich*)

Emilia, (*alt*)

tinch lo gust.....

- ENRICH. (*tot inclinantse*) ¡Deu meu qu' es vella!
- MIQUEL. De presentarte l' mellor
amich meu, l' il-lustrat metje.....
- ENRICH. (*ap.*) ¡Ah! valen los adjetius?
Donchs amaneix les orelles!
- MIQUEL. Enrich Mena.
- ENRICH. 'L més humil
dels admiradors que tenen
les imponderables gracies
d' una núvia tan hermosa,
tan tendre.....
- EMILIA. (*ap.*) ¡Que fl!.....
- ENRICH. Y discreta!
- MIQUEL. Ma futura esposa, Emilia
Camps..... (*presentantli á Emilia*)
- ENRICH. Molt senyora meua.
- EMILIA. Per molt honrada 'm tindré
possehint l' amistat seua.
- ENRICH. ¡Oh, l' honra será per mí.....
- EMILIA. Gracies, lo cosí d' Amèrica
ja 'ns va escriure que vostè
era persona complerta.....
- ENRICH. Senyora, fentme favor
com ell acostuma sempre.
Y per cert que de vostè (*ab intenció*)
al parlarme, l' que l' aprecia
me va fer l' honrós encárrech
de fins á vostè transmetre.
- PERE. Si á vostès no 'ls hi apar mal,
jo crech que hi podrian seure.....
- ENRICH. Ab molt gust. Senyora..... (*Indicant á Emilia que s' assenti. Los demás s' assentan despres de fer alguns cumpliments. Emilia al sofá, Miquel á son costat, en la cadira; Enrich entre Miquel y Pere.*)

- EMILIA. Gracies.
- PERE. Segue...
- ENRICH. Oh! no puch permetre... (*seuhen tots*)
- PERE. Mire; jo, ho sab en Miquel;
só la mateixa franquesa:
cumpliments, si duran massa,
acaban per ferm' molestia.
- EMILIA. Miquel, si m' volguesses dar
lo vano de la tauleta...
- MIQUEL. Ab molt gust.
(*Va á cercarlo al tocador ahont l' ha deixat Emilia en la
escena segona*)
- ENRICH. ¡Ay, amich meu!
casi ja t' tinch mitja enveja.
- EMILIA. Vostè s' burla.
- PERE. (*ap.*) També ho crech!
- ENRICH. Dich com sento, Senyoreta;
y motius tinch jo per dirho...
que comparacions puch ferne.
(*ap.*) L' antich amor d' en Miquel
á veure si així s' desperta.
- EMILIA. Com?
- ENRICH. Que diantre! ja puch dirho;
aquí tots son de franquesa...
Quan estudiava terç any
va enamorar-se...
- EMILIA. ¿De veres?
- MIQUEL. Jo? Es calumnia!
- ENRICH. No; no es broma.
Encara que no ho diguesses,
ho vaig saber jo...
- MIQUEL. (*confús*) Va! Enrich,
no fasses bromes d' aquestes.
- ENRICH. Comprench que l' hage oblidada.

com era una mocoseta
qu' ara tindrà uns dinou anys...

MIQUEL. (*ap.*) Aludeix á sa parental!...

(*Esforsantse en dissimular.*)

¡No ho he dit qu' era una broma!

ENRICH. (*ab llaugeresa intencionada.*)

Si; amors sense conseqüències

¡coses de noys!

EMILIA. (*ab recel*) Vol dir?

ENRICH. Vaya!

Y s' compren que á vostè al veure,
s' deixés l' amor de broma
per aquest amor de veres.

Tal hauría fet, senyora,
ho dich ab tota franquesa;
sobre tot desde que se
qu' es poetissa eminenta...

EMILIA. Com!

MIQUEL. Tu sabs...

PERE. Si; no m' estranya:

deu haber llegit á Amèrica
alguns versots dels que hi envía
tot sovint.

ENRICH. La glosa aquella

qu' ultimament va enviar
vareig tení l' gust de veure.

Y per cert tant va agradarme,
que la memoria 'n conserva
alguna estrofa... Veurá...
me sembla molt que comença:

«No me canso de admirar

»esos árboles gigantes

»qué parecen arrogantes

»las nubes desafiar.»

- MIQUEL. ¿Açó no es d' en Camprodon?
- ENRICH. Si; la redondilla aquesta;
pero ara ve la glosa...
¡que 'ns dirá la senyoreta!
- EMILIA. Oh!... si no m' recordará...
No tinch memoria...
- ENRICH. Li prega
un amich del seu promès;
no l' desayre, donchs.
- EMILIA. A veure.
(Emilia recitará la següent glosa de una manera exagerada y ridícula. Enrich l' anima burlantsen, mes sens donarho á compendre. Miquel dona mostres de disgust. D. Pere de impaciencia que va creixent fins qu' exclata al últim y pren lo barret y marxa.)
«—Cuando de allende la mar
»oigo yo contar la historia
»de aqueste país de gloria,
»¡no me canso de admirar!»
- ENRICH. ¡Que gráfich! ¡Quanta armonía!
- EMILIA. «Diz que és lluvia de diamantes
»que embelesa ay!... y que atrae,
»ver como el rocío cae
»de esos árboles gigantes!»
- ENRICH. No s' pot donar més tendresa!
- EMILIA. *(animantse)* «Y que en bosques ignorantes
»por caminos no trillados,
»los bravos indios pintados
»que parecen arrogantes!»
- ENRICH. ¡Aquesta hi ve aquí, clavada!
- PERE. *(ap.)* ¡Ab claus dinals!
- MIQUEL. ¡Quina pena!
- EMILIA. *(creixent en animació)* «Y verles el arco armar
»con mortífera saeta

»que quiere en su marcha inquieta
 »las nubes desafiar!»

ENRICH. (*aplaudint*) ¡Molt be ¡Molt be!

MIQUEL. (*fredament*) Molt bonica!

ENRICH. Estich segur, senyoreta,
 y no ho prengue á adulaci6,
 qu' en Camprodon poch se creya
 al escriure «*Flor de un dia*»
 dar peu á glosa tant bella.

EMILIA. Vostè está molt indulgent,
 la glosa te molts defectes...

ENRICH. Que perfectament amagan
 la seua gracia y bellesa!

EMILIA. Vostè ho diu.

ENRICH. Perque aixi ho sento.

MIQUEL. (*ap.*) Enrich!

PERE. Senyors, si 'm permeten...

(*ap.*) Jo no puch aguantar més
 y la bilis ja 'm reventa.—

(*alt.*) Tinch d' aná á casa 'l notari
 per posá 'ls papers en regla.
 Com á les dotze se 'n vá
 á despatxar á l' Audiencia
 y son les onze tocases,
 haig de correr, si 'l vull veure.

(*Dant la ma á Enrich molt afectuosament.*)

Confio trovarlo encara,
 puig enllestiré depressa:
 tinch de parlarli d' assumptos.

(*ap.*) Sí; fa molt temps que 's coneixen,
 y del modo que li parla
 y 'l que ha dit... Potsé' esclaresca
 lo misteri y... ¡qui sab! (*alt*) Vaja;
 hasta la vista... Servescas

- no moures...
- MIQUEL. Fins la tornada.
- ENRICH. Servidor...
- EMILIA. ¿Vostès permeten?
- ENRICH. Senyora?...
- PERE. (*ap.*) ¡Un altra candonga!
- EMILIA. Tinch de ferli per 'quest vespre
un encárrech pe 'n Miquel.
- MIQUEL. ¿Per mi?
- EMILIA. Sí; una sorpresa.
- MIQUEL. Molt agradable 'm será..
- PERE. Que tenim de torná' á seure? (*ap. á Emilia.*)
- EMILIA. Calla... Neron del meu cor! (*id. á Pere.*)
(*á Enrich.*) Hasta després...
- ENRICH. A reveure!.. (*ab sorna.*)

ESCENA IX

ENRICH, MIQUEL.

(*Pausa. Enrich acompanya fins á la porta á Emilia, y després de cerciorarse de que han quedat sols, se dirigeix á Miquel, que seu en lo sofá y se li posa dret, al devant y creuhat de brassos.*)

- ENRICH. Es que 't va faltar valor,
Miquel, per suicidarte,
que decideixes casarte
ab dona tant...
- MIQUEL. ¡Per favor!
Lo que sofreixo repara
y no 'm dongues més tortura;

¡No veus que duch ma amargura
tota pintada en ma cara!

¿No comprens per mon neguit
qu' així ho vol ma mala estrella?

ENRICH. No comprech perque una vella
t' ha de tenir per marit!

¿Tant poques visites tens
que no 't donguen per passar?

¿Que per tú 's deixen matar
no trobas gayres pacients?

Llavors, fes oposicions
per ser metje de l' Armada;

¿ó es que potser no t' agrada
portá' estrelles y galons?

¿Que 'ls vapors ja no fan viatjes
á Amèrica com solian?

¿Y 'ls de fora, que ja envian
tots los metjes al malviatge?

Donchs si tenint tant capítol
per tractar, sols te dedicas
al del amor; ¿com m' esplicas?..

MIQUEL. *(Alçantse y animantse per graus. Enrich
conservant la calma.)*

¿Com?... ¡Só metje sense títol!

Després d' havernos passat
y firmat l' espedient,

mort lo pare de repent,

quedant pobre y endeutat

Y avans qu' aixut fos lo plor

que per sa mort jo llensava,

un agutzil ja 'm portava

á casa una citació.

A tant los deutes pujavan,

fills del... vici del meu pare,

que venentho tot, encara
crèdits contra mi quedavan.
Vehentme de tal manera
vaig creure ¡bestia de mi!
que ja 'm podria serví'
l' havè' acabat la carrera;
van dar-me un certificat
del que ben cla''s desprenia
que sens títol, no podria
exercir la facultat.

ENRICH. Com tant curt ton gènit es,
ni haurás probat, ¡de segú'!
de mirar de trová' algú
que 't deixés aquests diners...

MIQUEL. Oh, sí, Enrich; á un que amich creya
vaig dirho, y 'm contestá:
«si 'ls volia per jugá'
com lo meu pare avans feya!»
Tal me ferí al sentí' açó
que vaig jurar entre mí:
«ans que demanar, morí'!»

ENRICH. Absurda resolució.

MIQUEL. Que l' insult rebut abona.....

ENRICH. ¡Aixís, segons ton discurs,
no has trovat altre recurs
que casá' ab una *jamona!*

MIQUEL. ¡Mira, que tot ho he probat
per calmar ma desventura,
y la sort sempre perjura
á tots temps m' ha abandonat
¡Fins he probat de jugar!

ENRICH. ¡Com!!.....

MIQUEL. De res vaig recordarme:
una cosa va salvarme.....

¡no tenir per comensar!
Llavors fou quan volgué Deu
que aquesta dona trovés
y.....

ENRICH. Sí, sí! tot lo demés
com ha anat, be prou que s' veu!
Sens sentir per ella amor
tu la vares demanar,
y ella á tu te va acceptar
sens sentir per tu ré al cor;
y engolint l' amarga pena,
vençut per l' aburriment,
arribará aquell moment
de lligarte ab la cadena,
y vindrán torments sens fí,
y s' despertarà l' amor
qu' ara dorm dintre ton cor.....

MIQUEL. Mon amor? Oh! ¿Que vols dir?

ENRICH. Vull dir qu' *ella* va comprendre *(ab intenció)*
lo que tes mirades deyan
y naixer en son cor feyan
un pur amor, suau y tendre.....

MIQUEL. ¡Que sento! ¿Açó més, Deu meu!
¿No bastava lo passat
qu' encara m' haveu guardat
per tal moment eixa creu?
¡Ah, es ben cert alló que diu:
dels pecats dels pares.....

ENRICH. Sí;
emperó, ab franquesa, á mi
no m' apar equitatiu
que les culpes de tal pare
les pague l' fill ignocent,
tenint devant de la gent

ENRICH. Està bé: no 'n parlem més!
 (ap.) ¡Ho esbullaré ó podré poch!
 (alt) Puix qu' així ho vols, no insisteixo,
 y que t' prove ser marit!
 D' haver dit lo que t' he dit,
 fins ja mig me penedeixo.
 Mes, parlant d' un altra cosa:
 avuy vens á diná' ab mi,
 no es veritat?... ¡Ah! es á di'
 si la núvia no s' hi oposa!

MIQUEL. ¡Irónich!

ENRICH. Jo? no!

MIQUEL. Vindré. (*resolut*)

ENRICH. Donchs, com jo dino á aquesta hora,
 despedims de la Senyora,
 y marxem.

MIQUEL. Anem.

ESCENA X

Dits, D. PERE.

(*Pel foro. Porta papers, entre ells un de bastant gran que
 figura un títol de llicenciat. Al entrar los deixa de-
 munt la taula.*)

D. PERE. Já 'm te
 altra volta de tornada.
 ¡Com! ¿Se 'n van?

ENRICH. Sí.....

PERE. Si volia
 permètem... desitjaria
 tení' ab vostè una sentada.

ENRICH. No hi ha cap inconvenient.

- MIQUEL. Donchs jo m' en comenso á aná';
y 'ns trovarèm á diná'
á quina fonda?
- ENRICH. Al Orient.
- PERE. Si; perque la conferencia
no será llarga...
- MIQUEL. (*á D. Pere*) A la vista.
- PERE. Adeu.
- MIQUEL. (*ap. á Enrich.*) Ves que en la entrevista
sápigas tenir prudencia.

ESCENA XI

ENRICH, D. PERE. (*Pausa*)

- PERE. (*ap.*) No se de quin modo entrarli
per portar be la questió.
(*alt.*) Segue... (*Sens saber que dir.*)
- ENRICH. Gracies. (*Sentantse.*)
- PERE. Donchs, si; jo...
sols voldria preguntarli
certa cosa que m' intriga,
y que no he pogut sabè'...
- ENRICH. Oh! si es cosa que jo sé...
- PERE. De segur que ho sab.
- ENRICH. Donchs diga.
- PERE. Jo voldria que ab franquesa,
com si's confesés ab Deu,
me digués á lo que 's deu
d' en Miquelet la pobresa.
- ENRICH. Jo les gracies dech donarli
d' havè' entrat en tal questió,
D. Pere, puig també jo

volia d' açó parlarli;
 y si be per correspondre
 á l' amistat d' en Miquel
 no li puch descorre 'l vel
 d' est misteri, puch respondre,
 sense temor de mentí
 que á en Miquel no 'l deshonra
 tal pobresa, qu' ans be l' honra
 l' haverse quedat així.
 Mes si be no 'n te la culpa,
 per cometre un disbarat
 l' haverse pobre tornat
 vol fer servir de disculpa.

PERE. ¿Un disbarat?... ¡no 'l comprech!

ENRICH. ¡Oh! ben prompte 'm compendrá:
 ¿vostè sabrá de restá'?

PERE. Sí, senyor...

ENRICH. Donchs...

PERE. No l' entench.

ENRICH. (*ab llaugeresa y molta intenció sempre*).

Es probat que en matrimoni
 desigual de bens y d' anys
 'costuma, al cap de pochs anys,
 ficarshi sempre 'l dimoni;
 sobre tot, si 'l que 's més jove
 ha estimat avans á algú...
 ¡Just! y en Miquel... n' ha estat hú...
 Estimar no es cosa nova,
 sent jove y sent estudiant...
 A voltes l' ocasió tenta
 y un va á casa una parenta
 d' un amich, y allí enrahonant,
 sent naixe' una passió sèria;
 mes un dia vol la sort

que de son pare la mort
 lo sumeixen en la miseria.
 De sa estrella tan fatal
 prou lo pobre 's desespera,
 puix se trova ab la carrera,
 mes sens títol, qu' es molt mal;
 y com te un caràcter tímit,
 s' atorrolla y dins del cor
 te d' ofegar son amor,
 sofrint un torment sens límit;
 y un recurs per sos afanys
 trova al últim y aquest es...
 buscá' una dona ab diners
 sense tení' en compte'ls anys.
 ¡Oh! jo sobre aquest capítol
 prou ne se més d' una historia...
 ¡Oy; ara 'm ve á la memoria
 un... que 's va casar pel títol!
 Vostè ha fet caure al di' açó
 la vena qu' á mi 'm privava
 veure lo que l' impulsava
 á contraure tal unió.
 ¡Ans que contarme sos mals,
 esser esclau preferia!
 ¡Pobre Miquel, se venia
 pe 'l títol, per tres mil rals!
 Oh! per salvar á en Miquel
 y á l' Emilia... y fins á mí;
 ara sí, Enrich, que 's pot dí'
 qu' ha vingut plogut del cel!
 Mes hi som á temps encara
 per evitá' 'l sacrifici...
 (*prenent lo títol de damunt la taula.*)
 ¡Açó no es tenir judici!

PERE.

¡Ja 's coneix que no te pare!
 ¿No diu que es á l' Orient?
 Donchs vaig á trovarlo allí...

ENRICH.

Just! y fassel desistir.

PERE.

¡Oh quin poch enteniment! (*anantsen.*)

ESCENA XII

ENRICH, sol.

¡Tot va be! Del precipici
 salvo avuy mon melló' amich.
 ¡Be podrá dir que l' Enrich
 li fa avuy un bon servici!
 Ara á ella la memoria
 li tindrèm de refrescar,
 porque puga recordar
 tota sa passada historia.

ESCENA XIII

ENRICH, EMILIA.

EMILIA. Dispensen si he tant tardat.....
 ¿Y en Miquelet?

ENRICH. Ha sortit.

EMILIA. Y ahont ha anat no li ha dit?

ENRICH. No; però me n' he alegrat,
 porque á mon desig respon.
 ¡Per teni' esta conferencia,
 fins li hauria dat llicencia
 per 'narsen al altre mon!

EMILIA. (*ap.*) Si hauré fet una conquesta?
 Enrich!..... (*ap.*) ¡ay! ja m' fa trip trap
 lo cor.....

- ENRICH. (*ap.*) Ja li puja al cap
la fumera romancista! (*Pausa*)
Vostè haurá comprès, Emilia,
per lo que aquí ha vist avuy,
que jo á en Miquel lo vuy
con si fos de la familia;
y com jo tinch consciencia,
per ella vinch obligat
á vetllar per l' amistat.
- EMILIA. ¡Com!
- ENRICH. Tinga un xich de paciencia.
Dech dir qu' entre l' cosí seu
y un servidor no hi havia
ni un sol secret, jò sabia
tot lo d' ell y ell tot lo meu.
Aixís es que pot comprendre
lo que vinch á demanar.
- EMILIA. Que?
- ENRICH. Que s' digne renunciar
á en Miquel.
- EMILIA. (*alçantse ab dignitat cómica y molta afectació*)
Me vol ofendre?
(*ab ridícul trasport y com arrobada*)
Renunciar jo á aquest amor,
quinta essencia de ma vida,
dolça esperança florida
del jardinet del meu cor?
Diga al de plomatge bell
aucell joliu, que al espay
no llense lo seu cant gay.....
- ENRICH. No puch! (*ap.*) No se parlá' aucell!
- EMILIA. A la font que carinyosa
tot corrent los márgens besa,
que en son curs quede sospresa!

ENRICH. Es fácil, si hi ha resclosa....

EMILIA. Que l' tendre cant de la merla
se torne xiscle mesquí;
que l' clavell....

ENRICH. (*impacient*) Y l' gessamí,
y lo diamant y la perla....

EMIL. (*abentussiasme creixent y acostantse gradualment*)
¡Sí! Y que 'l lleuger ventijol
rissant l' onada intranquila....

ENRICH. (*ap.*) ¡Com s' enfila! Com s' enfila!
s' enlayra molt més que l' sol!

EMILIA. ¿Renunciar jo á en Miquel!

ENRICH. (*ap.*) Al últim m' hi cremaré!
Sí.

EMILIA. (*molt romántich*) ¡Primer renunciaré
fins á la gloria del cel.

ENRICH. Oh! blastema! Horror d' horrors!

EMILIA. ¿Qu' es lo qu' he dit, Deu etern!

ENRICH. ¿Y no tem trová' al infern
al tinent de caçadors?
No tem que en son blanch sudari,
recordant uns temps mellors,
l' historia de sos amors
li escrigue l' defunt notari?
¡No! cregue lo que li dich,
ó del contrari senyora....

EMILIA. ¡Tot ho comprench!

ENRICH. Ja era hora.

EMILIA. ¡Vostè te celos, Enrich!

ENRICH. Que? (*ap.*) ¡Pobreta ja es prou pena!
vejeu per 'hont s' eslleivissa!
Mes si açó la fa felissa....

(*exagerat*) ¡Celos, sí! Celos de hiena!
Celos com la tomba te

- dels sers que viuen al mon.....
- EMILIA. ¡Horror!.....
- ENRICH. Com los te Pluton
dels qui van al Ccl!
- EMILIA. ¡Perquè!
- ENRICH. ¿Perque 'm pregunta, senyora?
¿Vol saber perque voldria
que fos tant solzament mia?.....
- EMILIA. (*ap.*) ¡Deu etern! L' Enrich m' adora!.....
- ENRICH. Per salvar del purgatori
á en Miquelet ignocent;
¡per ferli sempre present
son passat expiatori!
- EMILIA. ¡Oh!
- ENRICH. Siga donchs ma estimada.
(*ap.*) Vejam si s' acaba així.
- EMILIA. Ay! no 'l puch veure sofri'...
Mes no dech... só emparaulada...
- (*Després de dubtar, y com si fes un sacrifici ó prengués
una resolució heróica, diu l' Adeu! senyalantli la porta.*)
y nò puch més escoltarlo!
¡Adeu!!
- ENRICH. (*fingint desesperació*), ¿Si? Vaig á matarlo
sí no ve á Amèrica ab mí!

ESCENA XIV

Dits y D. PERE.

(*Emilia haurá quedat en actitut dramática y ab ayre de
triunfo. Enrich y D. Pere dirán los versos de aquesta
escena, al fondo.*)

D. PERE. ¿Se 'n va?

ENRICH. Sí.

PERE. ¿Y com han quedat?

ENRICH. M' apar que en tot hi haurá cura.
A la vista, donchs.

PERE. Ventura
que ab l' altre ja está arreglat.

ESCENA XV

EMILIA, D. PERE.

(Ella al veure á D. Pere s' assenta al sofá. D. Pere frente al Escriptori.)

PERE. (ap.) No quedará poch confosa
tal novetat al sabè'...
Emilià?

EMILIA. ¿Qué?

PERE. (ap.) Ara ve...

EMILIA. Digas
La part llastimosa.

EMILIA. Vens tot sol?

PERE. Sí...

EMILIA. Ja fa rato
qu' en Miquel d' aquí ha sortit
y no ha dit...

PERE. Si; á mi m'ha dit... (deturantse)

(ap.) Si li dich de colp la mató!...
M' ha dit ab mitja ironía
qu' ha volgut seguir la moda
y que sent lo jorn de boda
fins al vespre no t' veuría.
Y... un rato que sol m' estava...
com diuhén qu' es consellera
la soletat; la fal-lera

m' ha dat de pensá'; y pensava
 que hi veig molts inconvenients
 en la boda projectada,
 porque es molt desnivellada
 d' edat, caràcters y bens.
 Qu' amor cap dels dos sentiú;
 y ell per lo que m' ha indicat...
 á la boda ha renunciat,
 y del tractat se desdiu...

EMILIA. Açó ho dius porque cedeixe!

PERE. No; puix crech que ben clá' y net
 t' ho diu en aquest bitllet...
 Emilia;... ¿vols que l' llegeixe?

EMILIA. (ap.) ¡Si ell envia aquest paper,
 es certa ma desventura!

(*Desplegant ab molta calma la carta y disposantse á
 llegirla.*)

PERE. Donchs començo la lectura.

(ap.) ¡Deu fassa que ho prenga en bel
 (Llegint ab calma y molta intenció.)

«—Emilia; un amich piados
 »m' aparta del precipici
 »'hont portat per mon desfici
 »nos esfonzavan tots dos.
 »Puix que ab eternes cadenes
 »no hem arribat á lligarnos,
 »podent així estalviarnos
 »tota una vida de penes:
 »al deixá' 'l país natal
 »y al deixarte á tu soltera
 »vull ferte clara y sencera
 »ma confessió general.
 »Jo... no he pogut estimarte,
 »y si hó digués mentiría;

»per tu, Emilia, sols sentia
 »un cert desig d' agradarte.
 »Quan al jou lo cap posava,
 »mon negre pervindre veyá;
 »mes te confeso que ho feya
 »sols pel títol que m' faltava.
 »May així hauria parlat,
 »ni lo que faig fet hauria,
 »si no m' constés que sería
 »per tu, ja l' quart ó quint plat.
 »Adeu, donchs, y en nom del cel
 »no guardes rencor, Emilia,
 »si no ha entrat en la familia
 »ton afectíssim—Miquel.»—

EMILIA. (*ap.*) ¡Quina infamia! ¡M' bull la sanch!

(*alt*) ¡Digne acció de tal subjecte!

PERE. ¡Cálmate!

(*Dissimulant sa ira y ab afectació.*)

EMILIA. ¿Tu t' creus que m' afecta?

¡Ho sento..... pe 'l vestit blanch.

que ja no m' podrá servir!

Per lo demés.....

PERE. Açó ray!

EMIL. (*Passejantse molt agitada y procurant dissimular.*)

Y que era de molt bon fay.....

Ba! l' hauré de fer tenyir!

PERE. (*ab rialla mal dissimulada*) O sinó 'n faré trossets

y ab galonets y randetes

podré ferne, així á estonetes,

vestits pels bons Jesusets!

(*ab naturalitat y senyalantli l' escaparata*)

Oy! que força ho necessita

aquest que tenim aquí.

EMILIA. ¡Oh, ta llengua de escorpi

- á fe' un disbarat m' incita!
 PERE. Te; míraho si no ho vols creure.
 ¡Tu pensant sempre ab l' amor!.....
 EMILIA. ¡Pere ¿Me vols fe un favor?
 ¡Fesla treure! Fesla treure!¡
 PERE. No puch compláuret, Emilia.
 EMILIA. ¡Es que sols vèurela m' mata!.....
 PERE. Ja sabs qu' eixa escaparata
 es un recort de familia.
 EMILIA. (*deixantse caure en lo sofá y exclatant en plor*)
 ¡Oh, Deu meu! Jo vull plorar
 fins que tinga l' cor exhaust!
 PERE. (*ab serenitat y molta delicadesa*)
 ¿Demá, que vols aná' al Faust?
 EMILIA. (*alsantse ab ira; mes calmantse de repent al veure
 la tranquilitat de D. Pere.*)
 ¡Oh!..... (*Transició. Molta humiltat.*)
 Si m' vols acompanyar.....
 PERE. (*alçantse y prenenla per una mà*)
 ¡Tos pecats deuhén ser grans,
 segóns es la penitencia!
 (*Al públich.*)
 Infundèixenli paciència
 ab sos picaments de mans.
-

Esmtapa de La Renaixensa, Porta-ferrissa, 18.—Barcelona.

